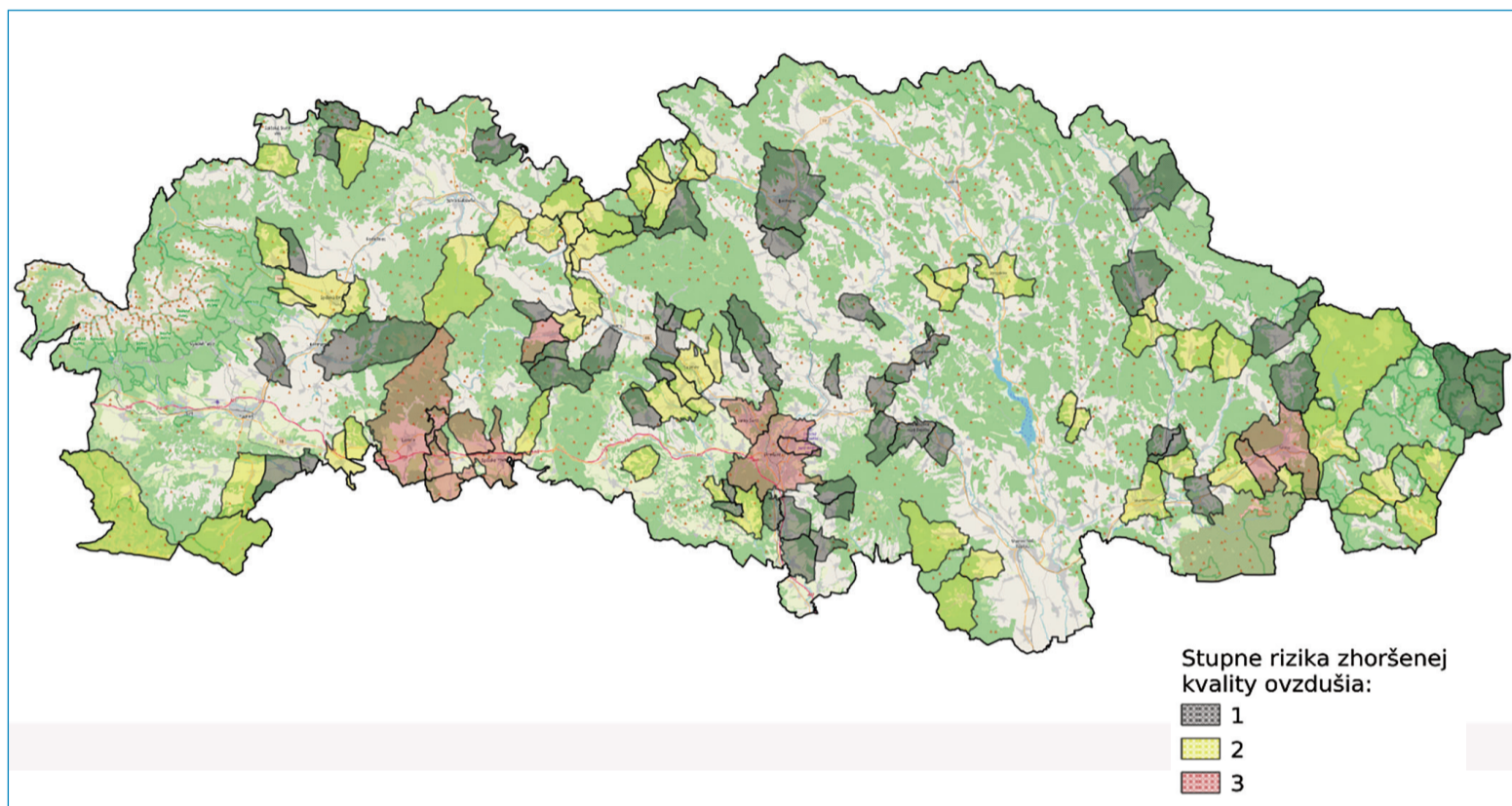

Spoločne za lepšou kvalitou ovzdušia v Prešovskom kraji

Naprieč kraji s oblasťami, ktoré majú problém s kvalitou ovzdušia, práve prebiehajú práce na vypracovaní Programu na zlepšenie kvality ovzdušia (PZKO). Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) vyčlenil na základe merania a modelovania tzv. oblasti riadenia kvality ovzdušia (ORKO). Každý kraj je špecifický svojimi podmienkami v kvalite ovzdušia, čo sa ukázalo v rozdielnych problémoch so znečisťujúcimi látkami v danej lokalite. Prešovský kraj (PSK) nepatrí medzi kraje s najhoršou kvalitou ovzdušia, no neznamená to, že nie je čo zlepšovať.

Čo znamená byť rizikovou obcou?

PSK ako zóna, ktorá sa pri hodnotení kvality ovzdušia posudzuje ako celok, má pre rok 2023 vyhlásených 116 obcí, u ktorých je predpoklad zhoršenej kvality ovzdušia z dôvodu vykurovania domácností. Rozloha územia, ktoré môže byť ohrozené zhoršenou kvalitou ovzdušia, je 45,6 km². Počet obyvateľov zóny PSK žijúcich v rizikových obciach, ktorí sú vystavení znečistenému ovzdušiu, je cca 140 000. Občania sa počas vykurovacej sezóny nevyhnú zvýšeným koncentraciám prachových častíc PM₁₀ a PM_{2,5} a karcinogénnym látkam typu benzo(a)pyrén (BaP). Podľa metodiky integrovaného posúdenia, ktorú spracoval SHMÚ, boli všetky tieto obce rozčlenené do troch rizikových stupňov od 1 – najmenej zasaiahnutá obec znečistením; až 3 – najviac znečistená obec na základe modelovania.

Rizikové obce (obce ohrozené zhoršenou kvalitou ovzdušia) určené metódou integrovaného posúdenia pre rok 2023, Prešovský kraj. Zdroj SHMÚ (<https://www.shmu.sk/sk/?page=2781>)

Povinnosť vypracovať Program na zlepšenie kvality ovzdušia vzniká tým zónam a aglomeráciám, na území ktorých sa nachádza aspoň jedna obec s rizikovým stupňom 3, kvôli čomu je Okresný úrad v sídle kraja povinný vydať Program na zlepšenie kvality ovzdušia. V súvislosti s pripravovaným PZKO v zóne PSK, Okresný úrad v sídle kraja v spolupráci so Slovenskou agentúrou životného prostredia a PSK zorganizoval vo vybraných mestách 5 stretnutí so zástupcami samospráv postihnutých obcí:

- 2. 5. 2024 – okres Levoča a Poprad
- 3. 5. 2024 – okres Bardejov, Svidník a Stropkov
- 6. 5. 2024 – okres Stará Ľubovňa a Kežmarok
- 7. 5. 2024 – okres Snina, Humenné a Medzilaborce
- 9. 5. 2024 – okres Prešov, Sabinov a Vranov nad Topľou

Na každom stretnutí so starostami rizikových obcí sa preberali viaceré témy. Aby starostovia/primátori mali predstavu, čo od nich požadujeme, bola prezentovaná téma kvality ovzdušia v zóne Prešovského kraja. Taktiež bola vysvetlená problematika PZKO ako strategického dokumentu, na ktorého tvorbe sa obce plne podieľajú. Následne sa preberali opatrenia na zlepšenie situácie v obciach, financovanie opatrení, dotazník opatrení, ktorý je dôležitým zdrojom informácií do dokumentu PZKO, a osвета v rámci problematiky kvality ovzdušia a vykurovania, ktorú vie zastrešiť

Stretnutia v Prešovskom kraji k príprave PZKO (Snina).

projekt LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia (Populair).

Postrehy zo stretnutí

V rámci diskusia starostovia poukazyvali na rovnaké problémy v súvislosti s kvalitou ovzdušia v obciach. Väčšina frustrácie vychádzala z nemožnosti financovania opatrení, ktoré by mali najpriaznivejší dopad na zlepšenie situácie. Starostovia preto zdieľali svoje skúsenosti s prácou vo svojej obci.

Rozoberali sa tieto témy:

- **tranzitná doprava** – akútne zabezpečenie obchvatov, rýchlostných ciest či diaľnic mimo obcí; zabezpečenie pravidelnej opravy cestných komunikácií v intraviláne obce, aby nedochádzalo k nárastu emisií z dopravy v miestach, kde je zastaraná infraštruktúra;
- **energetická chudoba** – ťažká riešiteľnosť so znečisťovateľmi, ktorí nemajú dostatok finančných prostriedkov na kvalitné palivo a moderné vykurovacie zariadenie; nedostatočná finančná podpora občanov vo veci vykurovania domácností;

kontroverzná vymožitelnosť pokút od občanov, u ktorých sa preukáže spaľovanie odpadu; obava z diskriminácie obyvateľov obce pri napomenutí kvôli podozreniu zo spaľovania odpadu vo vykurovacom zariadení, z dôvodu zohľadňovania finančnej situácie daného občana.

Zhrnutie

Po stretnutí starostovia zaslali vyplnené dotazníky a vďaka nim viac rozumieme problémom, s ktorými sa potykajú. Dozvedeli sme sa cenné informácie ohľadne plánovaných opatrení, ktoré môžu zlepšiť kvalitu ovzdušia v obci, a naopak tie, na ktoré nemajú momentálne dosah. Všetky problémy, s ktorými sa starostovia potykajú pri svojej praxi, sú cennými informáciami z prvej ruky, ktoré poukazujú na to, kde je potrebné zmeniť politiku, aby sa situácia zlepšila. Tieto opatrenia budú základom pre tvorbu PZKO. Dúfame, že spoločne tak docielime lepšiu kvalitu ovzdušia v Prešovskom kraji.

(Zdroj: SAŽP)